

NWO

Sociale en Geesteswetenschappen

**Provincies Groningen, Overijssel, Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland
Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën**

Provincie Noord-Brabant

Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën

Call for proposals

MARET

Maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie

Den Haag, maart 2019

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Beschikbaar budget	2
1.3	Geldigheidsduur call for proposals	2
2	Doel	3
2.1	Maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie	3
2.2	Onderzoeksprojecten	3
2.3	Onderzoeksagenda MARET	5
3	Richtlijnen voor aanvragers	9
3.1	Wie kan aanvragen	9
3.2	Wat kan aangevraagd worden	10
3.3	Wanneer kan aangevraagd worden	14
3.4	Het opstellen van de aanvraag	14
3.5	Subsidievoorwaarden	15
3.6	Het indienen van een aanvraag	19
4	Beoordelingsprocedure	21
4.1	Procedure	21
4.2	Criteria	23
5	Contact en overige informatie	25
5.1	Contact	25
5.2	Overige informatie	25

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Nederland staat voor de enorme opgave om de klimaatdoelstellingen zoals afgesproken in Parijs te behalen en de opwarming van de aarde te beperken tot twee graden Celsius. Daarnaast zet Nederland zich in om in 2050 energieneutraal te zijn.

De afgelopen jaren is op lokaal en regionaal niveau een veelheid aan initiatieven in gang gezet om te komen tot een duurzamer energiesysteem. De regionale energietransitie heeft een enorme impact op de samenleving, met gevolgen voor onder meer de ruimtelijke ordening, de economische structuur, de arbeidsmarkt. Ze heeft ook gevolgen 'achter de voordeur', in het privéleven van burgers. Veel van die gevolgen kennen we nog niet, terwijl ook moeilijk is te voorzien hoe al deze gevolgen zich onderling tot elkaar verhouden. De belangrijkste uitdagingen van de (regionale) energietransitie zijn daarmee niet uitsluitend technisch van aard, maar hebben ook betrekking op de maatschappelijke aspecten ervan – dat wil zeggen de bestuurlijke, juridische, ethische, financieel-economische, ruimtelijke en vooral ook sociaal-maatschappelijke aspecten.

Er zijn meerdere voorbeelden van projecten die stranden omdat geen rekening is gehouden met de maatschappelijke aspecten ervan, en waarbij onvoldoende sprake was van draagvlak in de samenleving. Dat leidt tot desinvesteringen in tijd en geld (maatschappelijke onrust, vertraging, afstel, extra kosten enz.). Het is daarom van groot belang meer kennis en inzichten over de maatschappelijke aspecten van de energietransitie te ontwikkelen en deze te implementeren in beleid en praktijk.

Voorbeeld uit de praktijk

In een Overijsselse gemeente hadden een onderwijsinstelling, bedrijf en energiecoöperatie het initiatief genomen om een aantal windturbines te plaatsen op een industrieterrein. Dat leidde tot grote weerstand in de aangrenzende woonwijk en de oprichting van een actiegroep. Het resultaat was dat de gemeenteraad nog geen besluit wilde nemen, maar er voor koos eerst de mogelijkheden voor grootschalige energie te verkennen en een afwegingskader voor besluitvorming te formuleren. Hierop hebben de initiatiefnemers hun project gestaakt.

Met het oog daarop is er een unieke samenwerking tot stand gekomen tussen de provincies Groningen, Noord-Brabant, Overijssel, Zeeland en Zuid-Holland, het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën (NP RES)¹ en NWO. De provincies en het NP RES zijn zich bewust van het belang van de maatschappelijke aspecten van de energietransitie en het belang van kennis daarover en daarvoor. NWO wil de regionale energietransitie ondersteunen door onderzoek naar vragen op dit terrein die zowel wetenschappelijk als maatschappelijk van groot belang zijn. Daarom hebben NWO, de provincies en het NP RES besloten tot samenwerking in een strategisch onderzoeksprogramma. Dit is een belangrijke, nieuwe stap in het onderzoek naar de maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie.

¹ In het NP RES werken IPO, VNG, Unie van Waterschappen, het Ministerie van EZK en het Ministerie van BZK nauw samen.

Onderzoekers die enthousiast zijn om een bijdrage te leveren aan dit programma, worden uitgenodigd om onderzoeksvorstellen in te dienen. Deze call for proposals bevat de voorwaarden waaraan deze voorstellen moeten voldoen.

1.2 Beschikbaar budget

Het totale budget voor deze call *Maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie (MARET)* is M€ 2,5. Dit bedrag is beschikbaar gesteld door de provincies Groningen, Overijssel, Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland, door het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën (NP RES) en door NWO.

Voor programmatische activiteiten als bijeenkomsten en kennisbenutting/valorisatie zal € 100.000 van het budget worden gereserveerd. Het totale budget voor onderzoeksvorstellen in deze call for proposals is daarmee maximaal M€ 2,4.

Omdat het een call betreft in het kader van de topsectoren, is een bijdrage van private partijen aan de onderzoeksprojecten een vereiste. De omvang van deze bijdrage is ten minste 10% van de bij NWO aangevraagde financiering en mag volledig bestaan uit een in kind-bijdrage (zie paragraaf 3.2).

Ook (aanvullende) bijdragen van publieke partijen als gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties zijn mogelijk (zie hiervoor eveneens paragraaf 3.2).

1.3 Geldigheidsduur call for proposals

De (verplichte) vooraanmeldingen dienen vóór 14 mei 2019, 14:00 uur CE(S)T, door NWO te zijn ontvangen.

De uitgewerkte aanvragen dienen vóór 19 september 2019, 14:00 uur CE(S)T, door NWO te zijn ontvangen.

2 Doel

2.1 Maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie

De onderzoeksagenda *MARET* (paragraaf 2.3) vormt de basis voor deze call for proposals.

De onderzoeksagenda sluit aan op belangrijke thema's en vragen van de deelnemende provincies en van de andere, nauw bij het RES betrokken partijen. Het gaat daarbij onder meer om het organiseren van de regionale energietransitie; het betrekken van individuen en groepen bij de energietransitie (participatie); de mechanismes van betaalbaarheid; de invloed van duurzame-energieargumenten op vestigingsbeleid, regionale arbeidsmarkt en concurrentiekracht; en om leren over en voor het regionale energietransitieproces. Belangrijk is ook hoe kan worden geleerd van regionale ervaringen om te komen tot een duurzamer energiesysteem en of, en zo ja onder welke condities, deze lessen in andere provincies/regio's toepasbaar zijn.

De agenda bestaat uit vier thema's, namelijk:

1. De rol van de regionale overheden in het algemeen en die van de provincies in de regionale energietransitie in het bijzonder
2. Strategieën voor participatie en communicatie bij de regionale energietransitie
3. De regionale energietransitie als systemische verandering: koppeling aan andere maatschappelijke opgaven
4. Kennis- en leeragenda voor de regionale energietransitie

Het doel van het programma is het genereren van wetenschappelijk vernieuwende kennis en inzichten rond regionale, maatschappelijke vraagstukken van de energietransitie om daarmee het beleid en de uitvoeringskracht van de regionale overheden te versterken. Daarbij richt het programma zich op lokale en regionale oplossingen rondom specifieke thema's. De aandacht gaat ook uit naar hoe de provincies en andere overheden van elkaar kunnen leren en naar de versteviging van hun kennisopbouw. Daarmee draagt het programma *MARET* bij aan het versnellen van de energietransitie in de verschillende provincies en uiteindelijk in heel Nederland.

2.2 Onderzoeksprojecten

Het onderzoek wordt in een zestal projecten uitgevoerd. Deze projecten geven in samenhang uitvoering aan de onderzoeksagenda *MARET* (paragraaf 2.3). De onderzoeksprojecten moeten betrekking hebben op een van de vier thema's van de onderzoeksagenda of op combinaties daarvan. De projecten maken bij voorkeur gebruik van (quasi-)experimentele, actiegerichte en/of vergelijkende benaderingen.

Met het oog op een goede inbedding is er een koppeling (zie voor een toelichting hieronder) tussen de onderzoeksprojecten en de deelnemende provincies. Aanvragers maken (zelf) een koppeling met één van deze provincies (Noord-Brabant, Overijssel, Zeeland) of op de combinatie van de provincies Groningen en Zuid-Holland, en ontwikkelen hun projectvoorstel in samenspraak met die provincie(s). Voor de zes projecten is voor deze koppeling de volgende verdeling gemaakt:

provincie Noord-Brabant: 2 projecten
provincie Overijssel: 2 projecten
provincie Zeeland: 1 project

provincies Groningen/Zuid-Holland: 1 project

Projectvoorstellen kunnen ingediend worden door onderzoekers van de kennisinstellingen genoemd in paragraaf 3.1. Deze kunnen gevestigd zijn binnen of buiten de provincie(s) waaraan het projectvoorstel gekoppeld is.

Onder een koppeling wordt verstaan dat:

- een of meer vertegenwoordigers van de provincie deel uit maken van het consortium van het betreffende project. Zo is/zijn de provincies(s) aan welke de projecten gekoppeld zijn, betrokken bij zowel de ontwikkeling van de projecten als bij de uitvoering ervan, en worden zij voortdurend gevoed met de resultaten die uit het onderzoek voortkomen;
- de projecten (ten minste) deels uitgevoerd worden in de provincie(s) aan welke zij gekoppeld zijn, dus 'op locatie';
- de versterking van de lokale kennisopbouw een belangrijk aspect is van deze call en de kennisinstellingen in de betreffende provincie(s) daarbij een belangrijke rol spelen. Om die reden wordt de indieners gevraagd om aan te geven op welke wijze zij de provinciale kennisinstellingen zullen betrekken. Dit kan bijvoorbeeld door:
 - deze te laten bijdragen aan het onderzoek (ingeval kennisinstellingen ad 3.1)
 - deze een rol te geven bij de kennisbenutting
 - de resultaten goed overdraagbaar te maken en ook daadwerkelijk over te dragen.

Tijdens de matchmaking op 2 april 2019 is er gelegenheid om de contactpersonen uit de provincies te ontmoeten en met hen in gesprek te gaan over de ontwikkeling van projectvoorstellen.

Het delen en benutten van de onderzoeksresultaten zijn speerpunten van het programma.

De projecten leiden zowel tot meer fundamentele wetenschappelijke kennis en inzichten, alsook tot onmiddellijk te gebruiken aanbevelingen en adviezen om de regionale energietransitie te kunnen versnellen – in de direct betrokken provincies maar ook in andere regio's en provincies. De provincies dragen waar nodig zorg voor de afstemming met andere overheden in hun gebied.

Omdat de projecten maatschappelijk relevante inzichten en wetenschappelijk vernieuwende kennis moeten opleveren, wordt van de onderzoekers verwacht dat zij aangeven hoe het door hen voorgestelde onderzoek zich verhoudt tot bestaande inzichten.

Hoewel het onderzoek meerdere jaren loopt, zullen onderzoekers zo nauw met de vertegenwoordigers van de provincies / regio's samenwerken dat kennis voortdurend wordt gedeeld. De deelresultaten worden in en met beleid en praktijk ontwikkeld en gedeeld, en kunnen gedurende het programma direct worden geïmplementeerd. Zo ondersteunen de onderzoekers de provincies / regio's en de andere RES-participanten in hun (korte-termijn) kennisbehoefte. Ook worden er stakeholderbijeenkomsten georganiseerd waar de onderzoekers de voorlopige bevindingen en geleerde lessen met elkaar en met de provincies / regio's en de andere RES-participanten uitwisselen.

Er zijn zowel bijeenkomsten per project/consortium als (jaarlijkse) bijeenkomsten van alle projecten en participanten.

Onderzoeksagenda **MARET**

Thema 1. De rol van de regionale overheden in het algemeen en die van de provincies in de regionale energietransitie in het bijzonder

Het eerste thema richt zich op vragen als: hoe organiseer je de regionale energietransitie met nieuwe (multi-actor, multi-level) governance-arrangementen? Welke bestuurlijke, juridische, financieel-economische en ruimtelijke kaders geven richting aan de energietransitie? Tot welke uitkomsten en effecten leidt dit? Hoe kunnen deze kaders worden verbeterd?

Voorbeeld uit de praktijk

De provincies Overijssel streeft naar 20% hernieuwbare energie in 2020. De provincie voert dit programma uit in een alliantie met de kernpartners. Dat zijn VNO-NCW Midden, MKB Nederland-Midden, woningcorporaties, de gemeenten Zwolle en Hengelo, Natuur en Milieu Overijssel, netbeheerder Enexis en het Bio-energiecluster Oost Nederland. Daarbij zet de provincie in op een samenwerking die activeert, bestuurlijke agenda's verbindt, organisatiegrenzen overstijgt en een plek geeft aan individuele belangen en posities. De uitvoering, afstemming en coördinatie van het programma wordt in een netwerk georganiseerd, met een bestuurlijke alliantie waarin de kernpartners vertegenwoordigd zijn. Deze programmaopzet betekent voor de provincie en de maatschappelijke partners een nieuwe rol. Er ontstaan nieuwe samenwerkingsvormen en verbanden. Tegelijkertijd leidt deze nieuwe rol ook tot vragen en discussies.

Bestaande institutionele kaders, die eens leidend waren voor de organisatie van het energiesysteem, zijn weggefallen, terwijl er nauwelijks nieuwe voor in de plaats zijn gekomen. Tegelijkertijd is de samenleving mondiger geworden en in toenemende mate geneigd tot zelfsturing. Het vormgeven van de energietransitie vindt daarom feitelijk plaats in een voor alle betrokkenen nieuw en onbekend krachtenveld.

Lokale en regionale overheden moeten omgaan met zelf-organiserende burgers. Gevestigde energiebedrijven krijgen te maken met snelgroeiende energiecorporaties. Burgers en bedrijven zien zich geconfronteerd met nieuwe aanbieders van energie. De belanghebbenden hebben vaak onvoldoende kennis van elkaar, koesteren wellicht andere verwachtingen of staan soms op oude bevoegdheden die niet langer door de samenleving worden erkend.

Kortom, governance van de energietransitie roept vragen op. Het gaat dan in het bijzonder over hoe partijen regionaal vorm en inhoud kunnen geven aan afstemming en samenwerking, of rollen en verantwoordelijkheden helder zijn geformuleerd, of wederzijdse verwachtingen duidelijk zijn uitgesproken en wie complexe besluitvormingsnetwerken stuurt. Het uitblijven van antwoorden op deze vragen leidt tot een afwachtende houding, het missen van kansen voor innovatie en vertraging in de regionale energietransitie.

Voorbeelden van deelvragen binnen thema 1 zijn:

- Welke nieuwe (multi-actor en multi-level) governance-arrangementen voor de regionale energietransitie kunnen we identificeren, wat weten we over hun effectiviteit en legitimiteit, en hoe kunnen we die meten?
- Hoe komt innovatie binnen de energietransitie tot stand, in het bijzonder innovaties in governance van de energietransitie op regionaal niveau, bijvoorbeeld in de vorm van regionale agenda's, akkoorden, allianties, tafels en boards, dragen bij aan versnelling van de energietransitie?
- Welke sturingsmechanismen gebruiken regionale overheden en hoe succesvol zijn deze in het opschalen van de energietransitie en het kopiëren van innovaties?
- Welke rol hebben de Regionale Energie Strategieën (RES) in relatie tot andere overheden, de markt en de samenleving?
- Welke vraagstukken spelen op lokaal en regionaal niveau rond 'financial and legal engineering' en wat zijn mogelijke oplossingsrichtingen?

- Hoe kunnen revolverende fondsen optimaal worden ingezet voor de energietransitie? Welke bijdrage zouden andere vormen van financiële ondersteuning, zoals *seed money* en procesgeld, kunnen leveren aan het stimuleren van innovaties?

Thema 2. Strategieën voor participatie en communicatie bij de regionale energietransitie

Het tweede thema richt zich op vragen als: hoe betrek je een breed scala aan individuen en groepen bij de regionale energietransitie? Welke strategieën voor participatie en communicatie zijn daarvoor nodig? Welke waarden, belangen, motieven en verwachtingen spelen daarbij een rol?

Voorbeeld uit de praktijk

Verschillende provincies hebben energie dialogen gevoerd met inwoners, experts en stakeholders over de voorwaarden waaronder de opwek van nieuwe energie kan plaats vinden. In Groningen is als vervolgstap gekozen voor een maatschappelijke tender-aanpak voor het realiseren van windbeleid. Met de maatschappelijke tender wordt gekozen voor een aanpak waarin bewoners en gemeenten ruimtelijke en maatschappelijke randvoorwaarden voor kunnen stellen. Op deze manier kunnen inwoners en stakeholders al vroeg in het proces meedenken over onder andere de locaties, de grootte en de opstelling van de windmolens. De vraag is hoe burgers en andere stakeholders die doorgaans niet betrokken (willen) zijn bij dergelijke processen, actief kunnen worden betrokken?

De energietransitie heeft op lokaal en regionaal niveau vaak ingrijpende veranderingen. De transitie komt tot 'achter de voordeur' en kan daarom het beste in samenspraak en in samenwerking met zoveel mogelijk betrokkenen worden gerealiseerd. Een belangrijk principe vormt inclusiviteit en de rol die lokale en regionale overheden spelen om die te waarborgen. De onderliggende gedachte is dat een grotere participatiegraad de maatschappelijke weerstand verkleint en de kans op een blijvende verandering vergroot. Daarbij geldt dat iedereen in principe mee moet kunnen doen en dat de maatschappelijke kosten en baten van bijvoorbeeld windmolens, zonneparken en de ondergrondse opslag van CO₂ eerlijk verdeeld moeten worden.

In de praktijk maken grote groepen nog geen onderdeel uit van de energietransitie. Ze voelen zich er nauwelijks bij betrokken, nemen er geen verantwoordelijkheid voor en plukken er ook niet duidelijk de vruchten van. Het zijn vooral de gepassioneerde voor- en tegenstanders die energietransitieprocessen domineren. Maar wat als je als burger niet wil of kan investeren in duurzaamheid? Hoe kunnen we energieongelijkheid of armoede als gevolg van de transitie voorkomen? En wat als bedrijven en partijen, zoals netbeheerders, corporaties, of banken, een afwachtende houding aannemen? Hoe kunnen zij worden gecommiteerd aan het realiseren van energie- en klimaatdoelen?

Bij het vergroten van de betrokkenheid van burgers en bedrijven bij de energietransitie gaat ook aandacht uit naar de rol van de (bestaande en vooral nieuwe) media en moderne vormen van communicatie. Hoe beïnvloeden zij het 'energiegedrag', waaronder dat van jongeren? De bijdrage die deze en andere vormen van communicatie zouden kunnen leveren aan de energietransitie is nog nauwelijks onderzocht. Daarnaast kan ook worden gekeken naar de rol en invloed van de media op de deelname aan energietransitieprocessen en de uitkomsten daarvan.

Voorbeelden van deelvragen binnen thema 2 zijn:

- Wie zijn de burgers en bedrijven die doorgaans in lokale en regionale energietransitieprocessen onzichtbaar zijn en blijven? Hoe kunnen zij actiever in deze processen worden betrokken? Welke effecten heeft hun participatie op het verloop en de uitkomsten van deze processen?
- Hoe ziet een goed participatieproces bij duurzame energieprojecten op regionaal niveau eruit en aan welke voorwaarden zou een dergelijk proces moeten voldoen om tot breed gedragen en geaccepteerde uitkomsten te leiden?
- Hoe kan het politiek en maatschappelijk draagvlak vergroot worden?
- Hoe kan het gevoel van urgentie van de regionale energietransitie bij bepaalde groepen in de samenleving worden vergroot?

- Welke communicatiestrategieën zijn het meest effectief in het creëren van meer draagvlak en het gevoel van urgentie voor de regionale energietransitie?
- Hoe communiceren betrokkenen in regionale transitieprocessen met elkaar en is die communicatie van invloed op de uitkomsten van deze processen?

Thema 3. De regionale energietransitie als systemische verandering: koppeling aan andere maatschappelijke opgaven

Het derde thema richt zich op de vraag: hoe draagt de regionale energietransitie bij aan het realiseren van opgaven op andere beleidsterreinen, en omgekeerd: hoe kan vanuit andere beleidsterreinen de regionale energietransitie worden versterkt?

De energietransitie staat niet op zichzelf. Ze kan de inhoud en uitvoering van tal van andere opgaven raken en beïnvloeden, juist ook op het lokale en regionale niveau. Voorbeelden van opgaven en onderwerpen waarop de energietransitie invloed heeft, zijn circulariteit, klimaatadaptatie, duurzaamheid, de inrichting van de leefomgeving, de natuur en landbouw, veilig wonen, de gezondheidszorg, het onderwijs, de arbeidsmarkt, mobiliteit, de regionale ontwikkeling en de economische structuurversterking. Omgekeerd kunnen dergelijke opgaven consequenties hebben voor de inhoud en uitvoering van de regionale energietransitie. Wellicht kunnen de verschillende opgaven met elkaar worden verbonden en liggen in deze systeemintegratie inhoudelijke en institutionele kansen voor innovatie.

Binnen het derde thema wordt ook gekeken naar de ruimtelijke gevolgen van de regionale energietransitie en hoe die gevolgen de governance, betrokkenheid en participatie beïnvloeden. Daarbij kan de energietransitie een kans zijn. Zo speelt, naast bekende vestigingsvoorwaarden als de beschikbaarheid van kapitaal en arbeid, de mate waarin gemeenten en provincies inspelen op klimaatverandering en energietransitie een steeds belangrijker rol voor hun concurrentiekracht. En zo biedt de elektrificatie van vervoer nieuwe mogelijkheden om de mobiliteit te verbeteren, maar daarvoor is wel de aanleg van de juiste infrastructuur noodzakelijk. De uitdaging is om te komen tot een integrale aanpak, ondanks de belangen en voorkeuren van (een deel van) de gevestigde partijen.

Voorbeeld uit de praktijk

In het klimaatakkoord en in de regionale energiestrategieën wordt participatie als cruciaal gezien voor het slagen van de energietransitie. Echter, de randvoorwaarden waaraan moet worden voldaan voor een geslaagd participatieproces bij duurzame projecten zijn onbekend. Daarnaast kunnen maatschappelijke aspecten bij de huidige wetgeving niet worden meegenomen in de afweging in de besluitvorming rondom energieprojecten. Het instrumentarium dat de provincie kan inzetten behelst met name het ruimtelijk vlak. Hierdoor is het lastig om voldoende participatie door de omgeving te waarborgen, of worden er manieren bedacht die juridisch geen stevig fundament hebben. Hoe kunnen binnen de ruimtelijke ordening de maatschappelijke aspecten meegenomen worden bij de besluitvorming omtrent energieprojecten? En hoe kan de maatschappelijke verantwoording van de financiële consequenties betrokken worden?

Voorbeelden van deelvragen binnen thema 3 zijn:

- Wat kunnen de gevolgen zijn van het realiseren van de energietransitie-ambities voor de kwantiteit en kwaliteit van de vraag naar arbeid en het aanbod van onderwijs? Welk soort expertise en ervaring is nodig, en hoe kan die worden gegenereerd?
- Welke systeemveranderingen met betrekking tot de relatie tussen het Rijk en het bedrijfsleven zijn wenselijk voor het versnellen van de energietransitie? Hoe kunnen deze bewerkstelligd worden?

- Welke business cases voor bedrijven dragen eraan bij dat zij actief participeren en investeren in de integrale aanpak?
- Welke invloed hebben duurzame-energieargumenten, of meer algemeen duurzaamheidsargumenten, in het vestigingsbeleid van lokale en regionale overheden? In hoeverre zijn duurzaamheidsargumenten voor bedrijven een reden om hun vestigingslocatie te kiezen?
- Hoe kunnen de belangen van de energietransitie, in het bijzonder de maatschappelijke aspecten, beter verankerd worden in het regionale ruimtelijke beleid en in de wet- en regelgeving? Wat voor methoden of instrumenten zijn hiervoor nodig?
- Hoe kunnen nieuwe instrumenten als de omgevingsvisie en het omgevingsplan een rol spelen bij het versnellen van de energietransitie?

Thema 4. Kennis- en leeragenda voor de regionale energietransitie

Het vierde thema richt zich op de vragen: welke kennis is er nodig voor de energietransitie, hoe kan worden geleerd van de nieuwe manier van werken die het omgaan met de energietransitie-opgave op provinciaal niveau vereist? Wie leert er, waarover, en op welke wijze?

Het ontwikkelen en vormgeven van een duurzaam energiesysteem is voor alle betrokkenen een proces van vallen en opstaan. De betrokken partijen leren waarschijnlijk al doende en in gesprek met elkaar wat werkt en onder welke condities. Daartoe kunnen leerprocessen en leerprogramma's worden uitgetest in de praktijk van de energietransitie. Ook kunnen methoden en technieken worden ontwikkeld en getest. Het gaat binnen dit thema dus niet zozeer om inhoudelijk leren, maar om leren over en voor het regionale energietransitieproces.

Er kan worden geleerd op het niveau van de provincie, op het niveau van de organisaties daarbinnen en netwerken ertussen, en op het niveau van de betrokken individuen. Op een hoger abstractieniveau gaat het om lessen over governance-arrangementen die door de provincies of eventueel het Rijk kunnen worden verbeterd. Bovendien kan ook de werkwijze met onder meer regionale akkoorden, tafels en strategieën tot inzichten leiden. En dat kan weer leiden tot aanpassingen voor het vervolg van de planning en de uitvoering daarvan.

Voorbeeld uit de praktijk

In de provincie Zuid-Holland zijn meerdere onderzoeks- en onderwijsinstututen aanwezig en worden veel en diverse pilotprojecten uitgevoerd. De vraag is hoe deze zo goed mogelijk kunnen bijdragen aan het ontwikkelen en delen van kennis om zo de energietransitie te versnellen.

Voorbeelden van deelvragen binnen thema 4 zijn:

- Welke kennis en vaardigheden kunnen betrokkenen in de regionale energietransitie ondersteunen om de effectiviteit en efficiëntie van hun handelen te vergroten?
- Hoe kunnen overheden worden ondersteund om hen in staat te stellen hun rol op het gebied van energietransitie op regionaal en lokaal niveau op zich te nemen?
- Op welke wijze kunnen leerprocessen, leerprogramma's en methoden en technieken worden toegesneden op de verschillende bij de energietransitie betrokken partijen?
- In hoeverre is er een basisbereidheid om te leren en te innoveren? En is er ruimte en tolerantie voor het accepteren van ervaringen en geleerde lessen voor de regionale energietransitie?
- Wat kan de bijdrage zijn van wijktransities en Regionale Energie Strategieën (RES) ten behoeve van de regionale energietransitie? Hoe verlopen leerprocessen in dergelijke omgevingen? Hoe uitrolbaar en opschaalbaar zijn de geleerde lessen?
- Hoe kunnen grootschalige en actiegerichte peer-to-peer leerprogramma's worden opgezet, gericht op steden en regio's, en met een sterk replicatiepotentieel, in Nederland en Europa?
- Op welke wijze kunnen digitalisering en big data een rol spelen bij het leren voor de regionale energietransitie?

3 Richtlijnen voor aanvragers

3.1 Wie kan aanvragen

Ervaren, gepromoveerde onderzoekers die ten minste voor de duur van de looptijd van het onderzoek waarvoor de subsidie wordt aangevraagd in dienst zijn (i.e. een bezoldigde aanstelling hebben) bij de volgende organisaties kunnen optreden als hoofdaanvrager en namens een consortium een aanvraag indienen:

- universiteiten gevestigd in het Koninkrijk der Nederlanden;
- KNAW- en NWO-instituten;
- het Nederlands Kanker Instituut;
- het Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek te Nijmegen;
- de Dubble-bundellijn bij de ESRF te Grenoble;
- NCB Naturalis;
- Advanced Research Centre for NanoLithography (ARCNL);
- Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie.

Een uitzondering op de vereiste aanstellingsduur kan gemaakt worden voor: Hoofdaanvragers met een 'tenure track'-aanstelling². Onderzoekers met een 0-uren aanstelling bij bovengenoemde organisaties zijn uitgesloten van indiening.

Mede-aanvragers zijn eveneens aantoonbaar ervaren, gepromoveerde onderzoekers in dienst bij één van de hierboven genoemde instellingen³.

Verder geldt:

- Een projectvoorstel (zowel vooraanmeldingen als uitgewerkte aanvragen) wordt ingediend namens een consortium.
- Een onderzoeker kan in deze ronde bij maximaal één aanvraag als hoofdaanvrager optreden, en bij maximaal één aanvraag als medeaanvrager.
- De NWO-financiering is bestemd voor de kennisinstelling van de aanvrager(s).
- De hoofdaanvrager is de eindverantwoordelijke en penvoerder voor het project en draagt daarmee de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid.

Samenstelling consortium

Elk consortium bestaat uit:

- a. een hoofdaanvrager, werkzaam bij één van de bovengenoemde kennisinstellingen;
- b. (optioneel) een of meerdere mede-aanvragers, werkzaam bij één van de bovengenoemde kennisinstellingen;
- c. een of meer vertegenwoordigers van de provincie(s) waaraan het (voorgestelde) project gekoppeld is;
- d. een of meer vertegenwoordigers van de kennisinstelling(en) uit de provincie(s) waaraan het (voorgestelde) project gekoppeld is (zoals universiteiten, hogescholen, en evt. overige kennisinstellingen), waarbij de rol van deze vertegenwoordiger(s) kan variëren (zie paragraaf 2.2);

² Zie de [NWO Subsidieregeling 2017](#), artikel 1.3, lid 2 en voor het begripbepalingartikel 5.1.

³ Zie de [NWO Subsidieregeling 2017](#), artikel 1.3 voor de werkdefinitie van 'aantoonbaar ervaren onderzoekers'.

- e. een of meer private partijen die aan het project bijdragen (cofinanciering);
- f. (optioneel) publieke partijen anders dan provincies (c) of provinciale kennisinstellingen (d). Denk daarbij aan gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties.

De private en publieke partijen (e en f hierboven) binnen het consortium zijn afgestemd op de doelstellingen van het onderzoek. Hun bijdrage biedt aantoonbare maatschappelijke meerwaarde voor het project.

Projectvoorstellen beschrijven de meerwaarde van het consortium voor het onderzoek. De uitgewerkte aanvragen bevatten een gezamenlijk opgesteld valorisatieplan met daarin een beschrijving hoe de samenwerking binnen het consortium alsmede de kennisdeling, implementatie en verspreiding van (deel)resultaten zullen verlopen.

3.2 Wat kan aangevraagd worden

Bij NWO aan te vragen bedrag

De maximale omvang van de bij NWO aan te vragen subsidie voor een project bedraagt € 400.000.

Verplichte bijdrage (cofinanciering) door minimaal één private partner

Voor deze call for proposals is een bijdrage (cofinanciering) van tenminste één private partij vereist. De vereiste private bijdrage mag helemaal in kind zijn. Ook mogelijk zijn cash-bijdragen of bijdragen die gedeeltelijk in kind en gedeeltelijk cash zijn.

De omvang van deze private cofinanciering is ten minste 10% van het bedrag dat aan NWO gevraagd wordt. Bij een subsidieaanvraag bij NWO van € 400.000 is de omvang van de vereiste (in kind en/of cash) private cofinanciering € 40.000. Het totale projectbudget bedraagt dan € 440.000.

Onder private partners worden die partijen verstaan die vallen onder de definitie in paragraaf 5.2. In die paragraaf worden ook de bepalingen met betrekking tot in kind-bijdragen vermeld. Zie ook de eisen bij subsidievoorwaarden in paragraaf 3.5.

Aanvullende publiek-private cofinanciering mogelijk

Het projectbudget kan verder worden aangevuld met private en/of publieke cofinanciering (in kind en/of cash) en/of matching van kennisinstellingen. Deze bijdragen worden ook opgenomen in de aanvraagbegroting, maar tellen niet mee voor de verplichte cofinanciering. De op deze wijze ingebrachte private en/of publieke cofinanciering en matching maakt wel deel uit van het project. De begroting van het onderzoeksproject wordt ingericht op grond van de totaal beschikbare projectfinanciering.

Voor een aanvraag binnen deze call for proposals zijn de volgende modules beschikbaar:

1. Module Personeel

Er kan budget worden aangevraagd voor de aanstelling van personeel: promovendi, postdocs of niet-wetenschappelijk personeel. Voor hoofd- en medeaanvragers is er de mogelijkheid een vervangingssubsidie aan te vragen.

Voor alle personeelsposities geldt dat de maximale omvang 1 fte is.

Vergoedingen voor promotiestudenten/beursalen aan een Nederlandse universiteit komen niet in aanmerking voor subsidie van NWO.

Module 1a. Promovendus/PDEng/MD PhD ⁴

Deze module mag in deze call meerdere keren worden aangevraagd.

De richtlijn is dat 1 fte promovendus voor 48 maanden of 0,8 fte voor 60 maanden aangevraagd kan worden. Indien voor de uitvoering van het voorgestelde onderzoek een afwijkende aanstellingsduur gewenst wordt, kan, mits goed gemotiveerd, van de richtlijn worden afgeweken (bijvoorbeeld PDEng 2 jaar). De salariskosten worden gefinancierd volgens de afspraken in het 'Akkoord bekostiging wetenschappelijk onderzoek' met de VSNU en zijn gebaseerd op de CAO van de Nederlandse universiteiten. De kosten zijn inclusief een eenmalige persoonsgebonden benchfee (€ 5.000) ter stimulering van de wetenschappelijke carrière van de door NWO gefinancierde projectmedewerker (onder meer de promotiekosten). De salaristabellen voor de hoogte van personele subsidie zijn te vinden op <https://www.nwo.nl/salaristabellen>.

Module 1b. Postdoc

Deze module moet in deze call for proposals ten minste één keer worden aangevraagd.

De richtlijn is dat voor de aanstelling van een postdoc gekozen kan worden voor een looptijd tussen 12 en 48 maanden met een minimale omvang van 0,5 fte. De minimale omvang van de aanstelling is 0,5 fte voor 12 maanden. Deze inzet kan wel over een langere of kortere periode gespreid worden, bijvoorbeeld over de gehele looptijd van het project. Indien men een expertise gedurende kortere tijd wenst in te zetten staat hiervoor het materieel krediet ter beschikking. De salariskosten worden vergoed volgens de afspraken in het 'Akkoord bekostiging wetenschappelijk onderzoek' met de VSNU en zijn gebaseerd op de CAO van de Nederlandse universiteiten. De door NWO gefinancierde projectmedewerker ontvangt bovenop de salariskosten een eenmalige persoonsgebonden benchfee (€ 5.000) ter stimulering van de wetenschappelijke carrière van de door NWO gefinancierde projectmedewerker. De salaristabellen voor de hoogte van personele subsidie zijn te vinden op <https://www.nwo.nl/salaristabellen>.

Module 1c. Niet-Wetenschappelijk Personeel (NWP) bij universiteiten

Deze module kan alleen aangevraagd worden in combinatie met modules 1a en 1b.

Voor de aanstelling van niet-wetenschappelijk personeel, specifiek noodzakelijk voor het aangevraagde onderzoeksproject, kan in deze module maximaal € 100.000 aangevraagd worden. Het kan hier gaan om bijvoorbeeld student-assistenten, programmeurs, technisch assistenten, analisten etc.

De minimale omvang van de aanstelling is 0,5 fte gedurende 12 maanden. De minimale aanstelling kan over een langere periode uitgesmeerd worden. Indien men een expertise gedurende kortere tijd wenst in te zetten staat hiervoor het materieel krediet ter beschikking. De salariskosten zijn afhankelijk van het niveau en worden vergoed volgens de afspraken in het meest recente 'Akkoord bekostiging wetenschappelijk onderzoek' met de VSNU en zijn gebaseerd op de CAO van de Nederlandse universiteiten. De salaristabellen voor de hoogte van personele subsidie zijn te vinden op <https://www.nwo.nl/salaristabellen>.

Module 1d (personeel HBO) is in deze call for proposals niet beschikbaar.

⁴ Voor alle personele modules geldt dat de genoemde bedragen telkens worden aangepast aan de meest recente VSNU- en HOT-tabellen.

Module 1e. Vervanging

Deze module kan per aanvrager één keer worden ingezet.

In deze module kan vervangingssubsidie voor de hoofd- en/of mede-aanvrager(s) worden aangevraagd. Hiermee kan de werkgever de kosten dekken van een vervanger die onderwijs-, begeleidings-, bestuurs- of beheertaken (geen onderzoekstaken) van de hoofd- en/of mede-aanvrager(s) overneemt. De door de vervangingssubsidie vrijgekomen tijd mogen de hoofd- en/of mede-aanvrager(s) alleen inzetten voor werkzaamheden in het kader van het project, zoals begeleiding. In de aanvraag moet beschreven worden welke werkzaamheden in het kader van het project de hoofdaanvrager en/of de mede-aanvrager(s) vanuit de vervangingssubsidie zullen verrichten.

In deze module kan er in totaal voor maximaal vijf voltijdsmaanden vervangingssubsidie worden aangevraagd. NWO financiert de vervangingssubsidie op basis van de op het moment van subsidieverlening geldende salaristabellen voor een senior-wetenschappelijk medewerker. De salaristabellen voor de hoogte van personele subsidie zijn te vinden op <https://www.nwo.nl/salaristabellen>.

Module 1f. Overig Wetenschappelijk personeel (WP) bij universiteiten

Deze module kan alleen aangevraagd worden in combinatie met modules 1a en 1b.

Budget voor overig wetenschappelijk personeel, zoals een wetenschappelijk programmeur, dat noodzakelijk is voor het aangevraagd onderzoeksproject. De aanstelling bij 1 fte is maximaal 48 maanden en bij deeltijd maximaal 60 maanden. De minimale omvang van de aanstelling is 0,5 fte gedurende 12 maanden. Deze inzet kan wel over een langere of kortere periode uitgesmeerd worden, bijvoorbeeld over de gehele looptijd van het project. De salariskosten zijn afhankelijk van het niveau en worden vergoed volgens de afspraken in het meest recente 'Akkoord bekostiging wetenschappelijk onderzoek' met de VSNU en zijn gebaseerd op de CAO van de Nederlandse universiteiten. De salaristabellen voor de hoogte van personele subsidie zijn te vinden op <https://www.nwo.nl/salaristabellen>.

2. Module Materieel budget voor projectgebonden goederen/diensten, reizen en verblijfskosten en uitvoeringskosten

Deze module kan alleen worden aangevraagd in combinatie met de hierboven genoemde aan te vragen wetenschappelijke posities.

Aan materieel krediet kan maximaal € 15.000 per jaar per fte wetenschappelijke positie (modules 1a en 1b) worden aangevraagd. Het materieel krediet wordt gespecificeerd naar de onderstaande drie categorieën:

Projectgebonden goederen/diensten

- apparatuur en/of software (bijv. lasers, specialistische computers of computerprogramma's etc.) Voor deze kleine apparatuur en/of software geldt dat het bedrag per aanvraag niet meer dan € 160.000 mag bedragen.
- meet- en rekentijd (bijv. supercomputertoegang etc.).
- kosten voor aanschaf of gebruik van dataverzamelingen (bijv. CBS).
- toegang tot grote (inter)nationale faciliteiten (bijv. cleanrooms, synchrotrons, datasets etc.).
- werk door derden (bijv. laboratoriumanalyses, dataverzameling etc.).
- personele kosten voor een kleinere omvang dan aangeboden in module 1, op basis van dezelfde salaristabellen als genoemd in module 1.

Reis- en verblijfskosten

NB: voor de medewerkers waarvoor personele subsidie wordt aangevraagd in de modules 1a en 1b.

- reis- en verblijfskosten (nationaal en internationaal)

- congresbezoek (maximaal 2 per jaar)
- veldwerk
- werkbezoek

Uitvoeringskosten

- zelf te organiseren binnenlands symposium/conferentie/workshop
- kosten open access publiceren
- kosten datamanagement
- kosten werving (incl. advertentiekosten)
- kosten voor vergunningaanvragen (bijv. dierproeven)

Niet aangevraagd kunnen worden:

- basisvoorzieningen binnen de instelling (bijvoorbeeld laptops, bureaus etc.)
- onderhouds- en verzekeringskosten

Indien het maximumbedrag van € 15.000 per jaar per fte wetenschappelijke positie niet toereikend is voor het uitvoeren van het onderzoek, kan, mits goed gemotiveerd in de aanvraag, daarvan afgeweken worden. Het maximum bedrag voor kleine apparatuur (€ 160.000) is hierop een uitzondering.

Module 3 (Investeringsen) maakt geen onderdeel van deze call for proposals uit.

4. Module Valorisatie/Impact

Module 4a. Kennisbenutting

Deze module kan twee keer per project worden ingezet.

Het doel van budget voor kennisbenutting is het bevorderen van de benutting van de uit het onderzoek voortkomende kennis. De aangevraagde bijdrage per module is maximaal € 25.000. Het aangevraagde bedrag moet gespecificeerd zijn.

Module 4b. (Ondernemerschap) maakt geen onderdeel van deze call for proposals uit.

5. Module Internationalisering

Module 5a. Internationalisering

Het doel van deze module is het stimuleren van internationale samenwerking. De aangevraagde bijdrage mag niet hoger zijn dan € 25.000. Het aangevraagde bedrag moet gespecificeerd zijn. Indien het maximumbedrag niet toereikend is voor het uitvoeren van het onderzoek, kan, mits goed gemotiveerd in de aanvraag, daarvan afgeweken worden.

Subsidiabel zijn:

- Reis- en verblijfskosten voor zover het om directe onderzoekskosten gaat voortvloeiende uit de internationale samenwerking en om additionele kosten die niet op een andere manier bijvoorbeeld uit de bench fee worden gedekt (voor een overzicht van de maximale kosten per land zie deze tabel van de Rijksoverheid: [Tarieflijst verblijf en andere kosten buitenland](#)).
- Reis- en verblijfskosten voor buitenlandse gastonderzoekers.
- Kosten voor de organisatie van internationale workshops / symposia / wetenschappelijke bijeenkomsten.

Module 5b. Money follows Cooperation

Het doel van deze module is het stimuleren van internationale samenwerking via het principe Money follows Cooperation, waarbij nationaal onderzoeksbudget

voor grensoverschrijdende samenwerking wordt ingezet. Money follows Cooperation biedt de mogelijkheid om toegevoegde waarde te creëren voor individuele onderzoeksprojecten door expertise uit het buitenland in te zetten die in Nederland niet op het voor het project gewenste niveau beschikbaar is. Het betreft hier expertise bij organisaties buiten Nederland, die een publieke taak hebben en onafhankelijk zijn in de uitvoering van onderzoek. De aanvrager moet in de aanvraag overtuigend aantonen dat de betreffende expertise niet in Nederland beschikbaar is. Dit wordt in het beoordelingsproces getoetst. Is dit onvoldoende overtuigend dan kunnen de middelen voor deze module niet beschikbaar gesteld worden. Daarnaast beschrijft de aanvrager in de begroting de omvang van de voor deze module in te zetten middelen. In beginsel kent deze module geen limiet.

3.3 Wanneer kan aangevraagd worden

De (verplichte) vooraanmeldingen dienen vóór 14 mei 2019, 14:00 uur CE(S)T, door NWO te zijn ontvangen.

De uitgewerkte aanvragen dienen vóór 19 september 2019, 14:00 uur CE(S)T, door NWO te zijn ontvangen.

Bij het indienen van een aanvraag in ISAAC dient u ook online gegevens in te voeren. Begin daarom ten minste één dag vóór de deadline van deze call for proposals met het indienen van uw aanvraag. Aanvragen die na de deadline ingediend worden, kunnen niet in behandeling genomen worden.

3.4 Het opstellen van de aanvraag

Matchmaking, vooraanmelding en uitgewerkte aanvraag

Matchmaking

Een belangrijke stap bij de voorbereiding van een aanvraag is de informatie- en matchmakingsbijeenkomst op 2 april 2019. Doel van de matchmaking is primair om onderzoekers, provincies, en private / publieke partijen (waaronder NP RES-participanten) bij elkaar te brengen.

Vooraanmelding (verplicht)

In deze call for proposals wordt met vooraanmeldingen gewerkt om zo de inspanning en tijdsinvestering van aanvragers te beperken. Dit kan omdat alleen de aanvragers van de meest kansrijke vooraanmeldingen het advies krijgen hun vooraanmelding tot een volledige aanvraag uit te werken. Verder biedt het werken met vooraanmeldingen de gelegenheid om aanvragers adviezen te geven met het oog op die uitwerking.

De vooraanmelding bestaat uit:

- het aanvraagformulier voor vooraanmeldingen (bijlage 6.1).

Uitgewerkte aanvraag

Een uitgewerkte aanvraag is een 'volledige' subsidieaanvraag. Deze bestaat uit vier delen:

- het aanvraagformulier voor uitgewerkte aanvragen (bijlage 6.2);
- een aanvraagbegroting (bijlage 6.3);
- een steunbrief van iedere private/publieke partij die aan het project bijdraagt (bijlage 6.4);

- een akkoordverklaring van de instelling van de hoofd- en mede-aanvragers over de inbedding van het onderzoek en de aanstelling van de aanvragers (bijlage 6.5).

Beschikbaarheid van formulieren en formats

Hieronder leest u hoe de formulieren en formats beschikbaar zijn. De formulieren en formats voor uitgewerkte aanvragen zijn online beschikbaar vanaf het moment dat de uitslag van de vooraanmeldingen bekend is.

Aanvraagformulier voor vooraanmelding en uitgewerkte aanvraag

De aanvraagformulieren voor vooraanmeldingen en uitgewerkte aanvragen zijn te vinden op de ISAAC-website (www.ISAAC.nwo.nl) en vormen bijlagen bij deze call (6.1 resp. 6.2).

Aanvraagbegroting

Het begrotingsformat vormt een bijlage bij deze call (6.3).

Format voor een steunbrief van elke private/publieke partij (ook wel: cofinancier) die aan het project bijdraagt (zie paragraaf 5.2.)

De steunbrief dient conform het format, op logopapier van de betreffende organisatie te worden gesteld. Hierin zegt iedere private (en ev. publieke) partij afzonderlijk zijn bijdrage toe. Met de aan de aanvrager gerichte steunbrief committeert de private partij zich aan de toegezegde bijdrage voor het project als dit door NWO wordt gehonoreerd. De steunbrief is onvoorwaardelijk en bevat geen ontbindende voorwaarden. Papier met KVK-nummer volstaat voor zzp-er(s). Het format voor een steunbrief vormt een bijlage bij deze call (6.4). Steunbrieven moeten tegelijk met de uitgewerkte aanvraag via ISAAC als aparte PDF-documenten worden ingediend.

NB: Het aanleveren van een digitale versie van de brief met originele handtekening volstaat, mits opgesteld conform de voorwaarden uit het format. NWO behoudt zich het recht voor om de originele brief op te vragen bij de hoofdaanvrager.

Akkoordverklaring instelling

Het format van de akkoordverklaring van hoofd- en mede-aanvrager(s) vormt een bijlage bij deze call (6.5).

De akkoordverklaring dient, conform het format, op logopapier van de kennisinstelling te worden gesteld.

De verklaring dient ondertekend te worden door de aanvrager en een tekenbevoegde/bestuurlijk-verantwoordelijke van de instelling. Met het insturen van de akkoordverklaring bevestigt de instelling waar het project, na honorering van de aanvraag, wordt uitgevoerd dat zij op de hoogte is gebracht van de aanvraag en akkoord is met alle voorwaarden waaraan voor uitvoering van het project moet worden voldaan. Betreft de aanvraag een gezamenlijk project dan zijn van iedere instelling afzonderlijke akkoordverklaringen nodig.

3.5 Subsidievoorwaarden

Op alle aanvragen zijn de [NWO-subsidieregeling 2017](#) en het [Akkoord bekostiging wetenschappelijk onderzoek](#) van toepassing.

Programmatistische samenhang

De projecten die uit deze call voortkomen, zullen leiden tot een samenhangend programma met onderlinge synergie. Daarom moeten de projectleiders en onderzoekers van de projecten bijdragen aan de kennisuitwisseling/-benutting op het niveau van het programma *MARET* als geheel. Dit naast de activiteiten daartoe

op projectniveau. Een van de ideeën hiervoor zijn jaarlijkse bijeenkomsten, waar de onderzoekers voorlopige bevindingen en geleerde lessen met elkaar en met de provincies en de andere RES-participanten uitwisselen.

Bijdrage van private partijen, consortiumpartners

- Private partijen leveren een bijdrage aan het onderzoeksproject van ten minste 10% van het bedrag dat bij NWO wordt aangevraagd. De private bijdrage mag helemaal in kind zijn. Voor bijdragen in kind gelden de bepalingen in paragraaf 5.2. Begeleiding en consultancy mogen geen deel uitmaken van de bijdrage. Naast bijdragen in kind zijn ook cash-bijdragen mogelijk of bijdragen die gedeeltelijk in kind en gedeeltelijk cash zijn.
- De bijdragen die worden opgevoerd in de begroting corresponderen met de steunbrieven waarin de bijdrage door de private partijen wordt toegezegd.
- De private partijen maken deel uit van het consortium en blijven gedurende de periode waarvoor financiering gevraagd wordt, betrokken bij het onderzoek waarop de aanvraag betrekking heeft.
- De hoofdbegunstigde (tevens penvoerder) is verantwoordelijk voor de inning van in cash cofinanciering bij de partners. In het consortium agreement worden afspraken over de onderlinge betaling vastgelegd.

Intellectueel eigendom

- De consortiumpartners (de betrokken onderzoeksinstituten en de partijen die bijdragen) moeten voor de start van het toegekende project een consortiumovereenkomst ondertekenen. In deze overeenkomst zijn Intellectual Property Rights (IPR) en kennisoverdracht en andere zaken zoals betalingen en geheimhouding geregeld conform het NWO-beleid inzake intellectueel eigendom. Daarnaast staan in deze overeenkomst afspraken over de consortium governance (die afdoende garantie moet bieden voor een effectieve samenwerking), financiën, (waar van toepassing) in te brengen basiskennis, aansprakelijkheid, geschillen en regeling van onderlinge informatie-verstrekking. NWO zal hiertoe een voorbeeld beschikbaar stellen op de financieringspagina van het instrument.
- Ten aanzien van het NWO IPR-beleid zijn de voorwaarden van toepassing zoals omschreven in artikel 4.2.4. van de NWO-subsidieregeling 2017. De projectleider heeft de regie bij de verdeling van de Intellectuele Eigendom (IE)-rechten. Door de betrokken partijen in de consortiumovereenkomst wordt bepaald op welke wijze de IE-rechten op de projectresultaten worden verdeeld tussen de projectdeelnemers en (waar van toepassing) gebruikers.
- Voor omgang met IE volgt dit programma in beginsel het NWO-beleid, dat ruimte laat voor de projectpartijen om afspraken op maat te maken, bijvoorbeeld afhankelijk van de samenstelling van de consortia en de hoogte van de (financiële) inbreng. Deze afspraken dienen echter wel te passen binnen het door de Europese Commissie vastgestelde Framework for State aid for research and development and innovation (2014/C 198/01), opdat geen sprake is van verboden staatssteun. Dit Framework biedt twee modellen zoals beschreven in artikel 4.2.4 van de NWO-subsidieregeling:
 - a) vooraf afspraken maken over de verdeling van IE-rechten op resultaten, mits zo'n verdeling een 'passende afspiegeling' vormt van de inspanningen, bijdragen en respectievelijke belangen van de partijen in het project, of
 - b) de IE-rechten laten toevallen aan de projectpartij die de betreffende resultaten heeft gegenereerd; in geval een andere projectpartij exclusieve rechten wenst te verwerven met het oog op commercialisatie – doorgaans zal dit een private partij zijn –, zal deze hiervoor een marktconforme vergoeding moeten betalen aan de genererende partij.

Open Access

Alle wetenschappelijke publicaties van onderzoek dat is gefinancierd op basis van toekenningen voortvloeiend uit deze call for proposals dienen onmiddellijk (op het moment van publicatie) wereldwijd vrij toegankelijk te zijn (Open Access). Er zijn verschillende manieren voor onderzoekers om Open Access te publiceren. Een uitgebreide toelichting hierop vindt u op www.nwo.nl/openscience.

Datamanagement

Bij goed onderzoek hoort verantwoord datamanagement. NWO wil dat onderzoeksdata die voortkomen uit met publieke middelen gefinancierd onderzoek zo veel mogelijk 'vrij' en duurzaam beschikbaar komen voor hergebruik door andere onderzoekers. NWO wil bovendien het bewustzijn bij onderzoekers over het belang van verantwoord datamanagement vergroten. Aanvragen dienen daarom te voldoen aan het datamanagementprotocol van NWO. Dit protocol bestaat uit twee stappen:

1. *Datamanagementparagraaf*

De datamanagementparagraaf maakt deel uit van de onderzoeksaanvraag. Onderzoekers dienen vier vragen te beantwoorden over datamanagement binnen hun beoogde onderzoeksproject. Hij of zij wordt dus gevraagd reeds voor aanvang van het onderzoek te bedenken hoe de verzamelde data geordend en gecategoriseerd moeten worden zodat zij vrij beschikbaar kunnen worden gesteld. Vaak zullen al bij het tot stand komen van de data en de analyse daarvan maatregelen getroffen moeten worden om opslag en deling later mogelijk te maken. Onderzoekers kunnen zelf aangeven welke onderzoeksdata zij voor opslag en hergebruik relevant achten.

2. *Datamanagementplan*

Na honorering van een aanvraag dient de onderzoeker de datamanagementparagraaf uit te werken tot een datamanagementplan. Het datamanagementplan is een concrete uitwerking van de datamanagementparagraaf. De onderzoeker beschrijft in het plan of gebruik gemaakt wordt van bestaande data of dat het om een nieuwe dataverzameling gaat en hoe de dataverzameling dan [FAIR](#): vindbaar, toegankelijk, interoperabel en herbruikbaar gemaakt wordt. Uiterlijk 4 maanden na honorering van de aanvraag moet dat plan via ISAAC zijn ingediend bij NWO. NWO keurt het plan zo snel mogelijk goed. Goedkeuring van het datamanagementplan door NWO is voorwaarde voor de subsidieverlening. Het plan kan tijdens het onderzoek worden bijgesteld.

Meer informatie over het datamanagementprotocol van NWO staat op: www.nwo.nl/datamanagement.

Nagoya Protocol

Het Nagoya Protocol is op 12 oktober 2014 van kracht gegaan en zorgt voor een eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit het gebruik van genetische rijkdommen (Access and Benefit Sharing; ABS). Onderzoekers die voor hun onderzoek gebruikmaken van genetische bronnen in/uit het buitenland dienen zich op de hoogte te stellen van het Nagoya Protocol (www.absfocalpoint.nl). NWO gaat er vanuit dat zij de noodzakelijke acties ten aanzien van het Nagoya Protocol nemen.

Voorwaarden start en uitvoering project

Start

Het onderzoek moet binnen zes maanden na de datum van het subsidieverleningsbesluit van start gaan. Bij aanvang van het project moet er minimaal één onderzoeker op het project zijn aangesteld. Wanneer het project niet uiterlijk zes maanden na de beschikkingsdatum is gestart, kan het besluitnemend orgaan besluiten om de subsidie in te trekken.

Startdocumenten

Het project kan starten als de volgende documenten door NWO zijn goedgekeurd:

- een projectstartformulier met betalingsinformatie;
- een personeelsinformatieformulier;
- een datamanagementplan;
- een door alle betrokken partijen ondertekende consortiumovereenkomst;
- (indien van toepassing) een goedkeurende verklaring van de ethische toetsingscommissie.

Looptijd

In afwijking van artikel 3.5.1 lid 1 van de NWO subsidieregeling 2017 mogen onderzoeksprojecten een looptijd tot 5 jaar hebben. Projecten krijgen daarmee de gelegenheid om voort te borduren op eigen resultaten gedurende de looptijd ter vergroting van de potentiële impact op maatschappelijke uitdagingen.

Verlenging

Verlenging van de looptijd van het project wordt alleen in uitzonderlijke gevallen toegestaan.

Publicaties

Bij publicatie van resultaten van het gesubsidieerde onderzoek wordt de steunverlening van NWO vermeld, evenals de programmaam *Maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie (MARET)*. In het Engels wordt de naam van NWO vertaald als Netherlands Organisation for Scientific Research en die van *Maatschappelijke aspecten van de regionale energietransitie* als *Societal aspects of the regionale energy transition*. Bij het bureau van NWO (zie paragraaf 5.1.1) zijn beeldmerken / logo's beschikbaar.

Verslaglegging over het project aan NWO

Voortgangsrapportage

Halverwege de looptijd van het project dient er een voortgangsrapportage bij NWO te worden ingeleverd. Hierover ontvangt de aanvrager vooraf bericht met het format en instructies. Aanlevering via ISAAC is verplicht.

Publicatiegegevens

NWO verwacht dat gedurende de looptijd van het project, en in de jaren daarna, de gegevens van iedere vorm van output afzonderlijk in ISAAC op het project worden geregistreerd.

Eindrapportage

Na beëindiging van het project dient er binnen drie maanden een inhoudelijke eindrapportage over het verloop van het onderzoek en de bereikte resultaten te worden ingeleverd. Gelijktijdig wordt er een door de hoofdaanvrager en de controller/financieel beheerder van de kennisinstelling ondertekend financiële eindrapportage ingeleverd, gespecificeerd naar de goedgekeurde begrotingsposten. Hierin dient o.a. de feitelijke duur (periode) en omvang (fte) van al het ten laste van het project aangestelde personeel te vermeld en (indien van toepassing) aan te geven hoe in de vervanging is voorzien. Hierbij worden ook alle gerealiseerde in cash- en in kind-bijdragen van de cofinanciers verantwoord. Zie paragraaf 5.2 voor meer informatie over de verantwoording van in kind-bijdragen.

Informatie aan alle in de aanvraag genoemde (beoogde) betrokkenen

Alle in de aanvraag genoemde (beoogde) uitvoerders, partners, adviseurs etc. zijn er door de aanvragers van op de hoogte gesteld dat zij in het voorstel opgenomen zijn.

Criteria ontvankelijkheid

De administratieve ontvankelijkheid van de aanvragen wordt op het bureau vastgesteld.

NWO neemt geen **vooraanmeldingen en uitgewerkte aanvragen** in behandeling als zich minstens één van de volgende situaties voordoet:

- 1) de aanvraag is niet ingediend via ISAAC.
- 2) de aanvraag is na de deadline door NWO ontvangen.
- 3) de aanvraag is niet correct of onvolledig ingevuld en de aanvrager heeft niet of niet op tijd voldaan aan het verzoek een gecorrigeerde aanvraag in te dienen.
- 4) de aanvraag is niet ingediend namens een consortium zoals beschreven in paragraaf 3.1.
- 5) de aanvraag is niet ingediend door een ervaren gepromoveerde onderzoeker (bijvoorbeeld een hoogleraar, universitair hoofddocent of universitair docent) aangesteld aan een instelling zoals vermeld in paragraaf 3.1.
- 6) de aanvraag is niet gekoppeld aan (een) provincie(s).
- 7) een onderzoeker is bij meer dan één aanvraag hoofdaanvrager.
- 8) een onderzoeker is bij meer dan één aanvraag medeaanvrager.
- 9) meerdere identieke of zeer gelijkende voorstellen zijn gelijktijdig ingediend.
- 10) het project kan niet binnen zes maanden na toekenning van de subsidie starten.
- 11) de aanvraag bevat onderzoekskosten die al eerder zijn gesubsidieerd of waarvoor reeds verplichtingen zijn aangegaan.
- 12) de aanvraag beschrijft niet de aansluiting op de doelstellingen van de call.

Voor uitgewerkte aanvragen geldt tevens dat deze niet in behandeling genomen worden wanneer:

- 13) er voorafgaand aan de uitgewerkte aanvraag geen vooraanmelding ingediend is.
- 14) er geen subsidie voor ten minste één postdocpositie is aangevraagd.
- 15) de vereiste bijlagen ontbreken en/of niet als afzonderlijke documenten in pdf-formaat bij de aanvraag zijn gevoegd. Het betreft de volgende stukken:
 - a. een sluitende begroting
 - b. de door elke individuele cofinancier ondertekende steunbrief
 - c. een ondertekende akkoordverklaring van de hoofdaanvrager en van een tekenbevoegde/bestuurlijk-verantwoordelijke van de instelling dat het project, na honorering van de aanvraag, aan de desbetreffende onderzoeksinstelling zal worden uitgevoerd.
 - d. verklaring van de instelling van iedere hoofd- en medeaanvrager over zijn of haar aanstelling.

3.6 Het indienen van een aanvraag

Het indienen van een aanvraag kan alleen via het online aanvraagstelsel ISAAC. Aanvragen die niet via ISAAC zijn ingediend, worden niet in behandeling genomen.

Een hoofdaanvrager is verplicht zijn/haar aanvraag via zijn/haar eigen ISAAC-account in te dienen. Indien de hoofdaanvrager nog geen ISAAC-account heeft, dient hij/zij dat minimaal een dag voor het indienen aan te maken. Dit om eventuele aanmeldproblemen op tijd te kunnen verhelpen. Indien de hoofdaanvrager al een account bij NWO heeft, hoeft deze geen nieuw account aan te maken om een nieuwe aanvraag in te dienen.

Voor het indienen van een onderzoeksvoorstel gaat u als volgt te werk.

Vooraanmeldingen

- 1) Open het online aanvraagstelsel ISAAC van NWO (www.ISAAC.nwo.nl) en vul de gevraagde gegevens in.
- 2) Download het formulier voor het opstellen van een vooraanmelding. Sla het ingevulde formulier op als pdf en upload het in ISAAC (bijlage 6.1).

Uitgewerkte aanvragen⁵

- 1) Open in het online aanvraagstelsel ISAAC van NWO (www.ISAAC.nwo.nl) uw vooraanmelding in het venster Aanvragen. Klik op 'omzetten naar aanvraag'. Vervolgens wordt om een bevestiging gevraagd. Daarna kan de aanvraag verder worden aangevuld en ingediend.
- 2) Download het formulier voor het opstellen van een uitgewerkte aanvraag. Sla het ingevulde formulier op als pdf en upload het in ISAAC (bijlage 6.2).
- 3) Download het begrotingsformat en vul het in. Sla het format op als pdf en upload het in ISAAC (rubriek Overig) (bijlage 6.3).
- 4) Download de steunbrief private/publieke cofinanciers en laat deze door de cofinanciers opstellen en voorzien van een originele handtekening. Sla de ondertekende verklaring(en) op als pdf-bestand en upload deze in ISAAC (rubriek Overig) (bijlage 6.4).
- 5) Download het format van de akkoordverklaring. De akkoordverklaringen van alle aanvragers dienen, conform het format, op logopapier van de kennisinstelling te worden gesteld. Sla de ondertekende akkoordverklaringen op als pdf-bestand en upload ze in ISAAC (rubriek Inbeddingsgarantie) (bijlage 6.5).

Voor vragen van technische aard verzoeken wij u contact op te nemen met de ISAAC-helpdesk, zie paragraaf 5.1.2.

⁵ De formulieren en formats voor uitgewerkte aanvragen zijn online beschikbaar vanaf het moment dat de uitslag van de vooraanmeldingen bekend is.

4 Beoordelingsprocedure

4.1 Procedure

De eerste stap in de beoordelingsprocedure is een toets of de aanvraag in behandeling genomen kan worden. Hiervoor worden de voorwaarden zoals beschreven in hoofdstuk 3 (Criteria ontvankelijkheid) van deze call for proposals toegepast.

Voor alle bij de beoordeling en/of besluitneming betrokken personen en betrokken NWO-medewerkers is de NWO-code belangenverstrengeling van toepassing.

Er wordt een beoordelingscommissie ingericht met wetenschappelijke en praktijkdeskundigen. De samenstelling van de commissie zal tijdig gepubliceerd worden. Het bestuur van het NWO-domein Sociale en Geesteswetenschappen besluit – op basis van de voordracht van de beoordelingscommissie – over de te honoreren aanvragen.

Alle aanvragen (zowel vooraanmeldingen als uitgewerkte aanvragen) worden beoordeeld door de beoordelingscommissie, aan de hand van de criteria in paragraaf 4.2.

Hieronder wordt beschreven hoe de selectieprocedure verloopt.

Vooraanmeldingen⁶

Ontvankelijkheid

De administratieve ontvankelijkheid van de vooraanmeldingen wordt op het bureau op basis van de criteria ontvankelijkheid in paragraaf 3.5 vastgesteld na de deadline voor het indienen van de vooraanmeldingen.

Wanneer correctie van de vooraanmelding mogelijk is, zal de aanvrager de gelegenheid krijgen om haar/zijn vooraanmelding binnen 48 uur aan te passen. Als de vooraanmelding binnen de gestelde tijd niet is gecorrigeerd, neemt NWO de vooraanmelding niet in behandeling. Gecorrigeerde vooraanmeldingen zullen na goedkeuring alsnog in behandeling worden genomen.

De beoordelingscommissie toetst of de vooraanmelding past binnen de agenda en de doelstellingen van de call MARET.

Het streven is dat voor elk van de (zes) projecten twee vooraanmeldingen uitgewerkt worden. Dat wil zeggen, vier vooraanmeldingen die gekoppeld zijn aan de provincie Noord-Brabant, vier vooraanmeldingen die gekoppeld zijn aan de provincie Overijssel, twee vooraanmeldingen die gekoppeld zijn aan de provincie Zeeland, en twee vooraanmeldingen die gekoppeld zijn aan de combinatie van de provincies Groningen/Zuid-Holland. Wanneer de beoordelingscommissie met het oog daarop een selectie moet maken, zal zij dat doen aan de hand van de spreiding van de vooraanmeldingen over de vragen van de onderzoeksagenda en aan de hand van de (maatschappelijke) relevantie van de vooraanmeldingen. De beoordelingscommissie kan aanvragers die het advies krijgen hun vooraanmelding uit te werken tot een volledige aanvraag, daar (inhoudelijke) aanwijzingen voor geven. Het advies op de vooraanmeldingen betreft een niet-bindend advies.

⁶ Voor een toelichting op vooraanmeldingen en uitgewerkte aanvragen zie paragraaf 3.4.

Uitgewerkte aanvragen

Ontvankelijkheid

De administratieve ontvankelijkheid van de aanvragen wordt op het bureau op basis van de criteria ontvankelijkheid in paragraaf 3.5 vastgesteld na de deadline voor het indienen van aanvragen.

Wanneer correctie van de aanvraag mogelijk is, zal de aanvrager de gelegenheid krijgen om haar/zijn aanvraag binnen 48 uur aan te passen. Als de aanvraag binnen de gestelde tijd niet is gecorrigeerd, neemt NWO de aanvraag niet in behandeling. Gecorrigeerde aanvragen zullen na goedkeuring alsnog in behandeling worden genomen.

Alle aanvragen worden ter beoordeling van de wetenschappelijke kwaliteit (criterium I) aan onafhankelijke (inter)nationale referenten voorgelegd.

De beoordelingscommissie beoordeelt de aanvragen op maatschappelijke relevantie en kennisbenutting (criterium II). De commissie stelt per aanvraag een korte schriftelijke (voorlopige) beoordeling op.

De geanonimiseerde adviezen van de referenten en de schriftelijke oordelen van de beoordelingscommissie worden aan de (hoofd)aanvragers verzonden. Zij krijgen vijf werkdagen om schriftelijk te reageren op deze adviezen en oordelen.

Beoordeling en prioritering

Op basis van de aanvraag, de adviezen van de referenten en de schriftelijke oordelen van de beoordelingscommissie alsmede het weerwoord bepaalt de beoordelingscommissie een definitief oordeel over de aanvragen - conform de criteria in paragraaf 4.2 - en stelt zij een prioritering vast per provincie, waarbij het streven is dat twee projecten een koppeling hebben met de provincie Noord-Brabant, twee met de provincie Overijssel, een met de provincie Zeeland, en een met de combinatie van de provincies Groningen/Zuid-Holland. De beoordelingscommissie kan om een beleidsmatige reden afwijken van de prioritering, te weten het waarborgen van de spreiding van de aanvragen over de onderzoeksagenda. Vervolgens draagt de beoordelingscommissie met een gemotiveerd advies de te honoreren aanvragen voor aan het bestuur van het NWO-domein Sociale en Geesteswetenschappen. De commissie heeft de mogelijkheid om het domeinbestuur te adviseren voorwaarden te stellen aan de honorering van een of meer van deze aanvragen.

Besluitvorming

NWO, in casu het bestuur van het NWO-domein Sociale en Geesteswetenschappen, toetst de beoordelingsprocedure en neemt vervolgens - op basis van de voordracht van de beoordelingscommissie - het definitieve besluit over de te honoreren aanvragen.

Het bestuur van het NWO-domein Sociale en Geesteswetenschappen voorziet alle aanvragen van een kwalificatie. Deze kwalificatie wordt aan de aanvrager bekend gemaakt bij het besluit over al dan niet toekennen van financiering. Om voor financiering in aanmerking te kunnen komen, dient een aanvraag ten minste de kwalificatie goed te krijgen.

Voor meer informatie over de kwalificaties zie: <http://www.nwo.nl/kwalificaties>.

Datamanagement

De datamanagementparagraaf in de aanvraag wordt niet beoordeeld en derhalve ook niet meegewogen in de beslissing om een aanvraag al of niet toe te kennen. Zowel de referenten als de commissie kunnen wel advies geven met betrekking tot de datamanagementparagraaf. Na honorering van een aanvraag dient de onderzoeker de paragraaf uit te werken in een datamanagementplan. Aanvragers kunnen hierbij gebruik maken van het advies van de referenten en commissie. Het project kan van start gaan zodra het datamanagementplan is goedgekeurd door NWO.

Globaal tijdpad

<i>Matchmaking</i>	2 april 2019
<i>Vooraanmeldingen</i>	
Deadline indienen vooraanmeldingen	14 mei 2019
Beoordeling door beoordelingscommissie	eind mei 2019
Advies over indienen van een uitgewerkte aanvraag	begin juni 2019
<i>Uitgewerkte aanvragen</i>	
Deadline indienen uitgewerkte aanvragen	19 september 2019
Raadplegen referenten (wetenschappelijke kwaliteit)	sept – okt 2019
Beoordeling door beoordelingscommissie (relevantie)	sept – okt 2019
Inwinnen wederhoor (hoofd)aanvragers	november 2019
Definitieve beoordeling en prioritering door beoordelingscommissie	nov -dec 2019
Besluit bestuur NWO-domein SGW	december 2019
Bericht aan aanvragers over uitslag	december 2019

4.2 Criteria

Vooraanmeldingen

- Passendheid binnen de agenda en doelstellingen van de call MARET
- Koppeling aan de provincies
- Spreiding over de onderzoeksagenda
- Maatschappelijke relevantie

Uitgewerkte aanvragen

I. Wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoeksvoorstel

II. Maatschappelijke relevantie en kennisbenutting

De beoordelingscriteria ad I en II tellen even zwaar.

De criteria zijn als volgt uitgewerkt:

I. **Wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoeksvoorstel**

- *Originaliteit en/of innovativiteit van de vraagstelling en/of methode.*
Het project is vernieuwend en levert nieuwe inzichten op. De aanvraag beschrijft adequaat hoe het voorgestelde onderzoek zich verhoudt tot bestaande inzichten.
- *Wetenschappelijk belang van het voorgestelde onderzoek.*
Het project levert antwoorden op / oplossingen voor wetenschappelijke vraagstukken.
- *Helderheid van de probleem- en doelstelling.*
De probleem- en doelstelling dienen helder en concreet te zijn. Deze dienen tevens te resulteren in een concrete en toetsbare vraagstelling.

- *Plan van aanpak en geschiktheid van de benadering/methodologie.*
Het plan van aanpak is helder en adequaat voor de betreffende vraag- of taakstelling. Het beschrijft de gekozen technieken, methoden en analyses, inclusief de theoretische en/of empirische onderbouwing.
- *Haalbaarheid van het onderzoeksvoorstel en het werkplan.*
De aanvraag maakt aannemelijk dat de beoogde vraag- of taakstelling met de beschikbare expertise, menskracht en faciliteiten in de geplande tijd beantwoord of gerealiseerd wordt.
- *De omvang van de aangevraagde middelen in relatie tot de beoogde onderzoeksresultaten.*
Er is een afgewogen balans tussen inspanning, input, inzet van middelen en (verwachte) uitkomsten en opbrengsten.
- *Kwaliteit van de onderzoeksgroep.*
De onderzoeksgroep is aantoonbaar ervaren op terreinen die relevant zijn voor de aanvraag en de impact van de resultaten. Haar productiviteit van de afgelopen jaren blijkt bijvoorbeeld uit relevante publicaties / rapporten / richtlijnen en/of kan worden afgemeten aan het aantal en de aard van verworven subsidies en (inter)nationale contacten met vakgenoten en doelgroepen. De kwaliteit van de onderzoeksgroep wordt ook afgemeten aan de aanwezigheid van veelbelovend nieuw talent.
- *Organisatie en inbedding van het onderzoek.*
Het project kent een goede organisatie, en een goede inbedding in de instelling(en) waar het wordt uitgevoerd.

II Maatschappelijke relevantie en kennisbenutting

- *De maatschappelijke impact.*
De aanvraag beschrijft hoe het project aansluit op beleid en praktijk van de betrokken provincie(s) en van de overige consortiumpartners, hoe de (gedeeltelijke) uitvoering binnen de betrokken provincie(s) vorm krijgt, en wat het concreet oplevert voor de vraagstukken waar het zich op richt. Het project biedt concrete (kennis)handvatten om het beleid van de partners te versterken en beschrijft welke dit zijn / waar aan gedacht wordt.
- *Kwaliteit van het consortium.*
De (private en eventueel ook publieke) partners binnen het consortium zijn afgestemd op de doelstellingen van het onderzoek, en de bijdrage van deze partners biedt aantoonbare meerwaarde voor het project.
Het consortium bevat een of meer vertegenwoordigers van de provincie(s) waaraan het (voorgestelde) project gekoppeld is; en een of meer vertegenwoordigers van een of meer kennisinstellingen van de provincie(s) waarop het (voorgestelde) project zich richt, waarbij de rol van deze vertegenwoordiger(s) kan variëren.
- *Samenwerking binnen het consortium.*
Binnen het consortium is er aantoonbaar sprake van samenwerking tussen de consortiumpartners. Er zijn duidelijke afspraken over deze samenwerking gemaakt en er is een gezamenlijk valorisatieplan opgesteld.
- *Kwaliteit van het valorisatieplan en de mate waarin de consortiumpartners betrokken zijn bij en inbreng hebben in het opstellen en de uitvoering van dit plan.*
In het plan wordt aandacht besteed aan kennisdeling, implementatie en verspreiding van (deel)resultaten, en hoe de consortiumpartners daarbij betrokken zijn. Er dient een balans te zijn tussen inspanning, input, inzet van middelen en (verwachte) uitkomsten en opbrengst.
- *De termijn waarop de kennisbenutting te verwachten is en verankerd kan worden.*
Het project beschrijft welke resultaten er op welke termijn zijn te verwachten.

5 Contact en overige informatie

5.1 Contact

5.1.1 Inhoudelijke vragen

Voor inhoudelijke vragen over en deze call for proposals neemt u contact op met:

NWO
drs. Shahnaz Bodeving
energietransitie@NWO.NL
T: 070 34 94214

5.1.2 Technische vragen over het elektronisch aanvraagstelsel ISAAC

Bij technische vragen over het gebruik van ISAAC kunt u contact opnemen met de ISAAC-helpdesk. Raadpleeg eerst de handleiding voordat u de helpdesk om advies vraagt. De ISAAC-helpdesk is bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur op telefoonnummer +31 (0)20 346 71 79. U kunt uw vraag ook per e-mail stellen via isaac.helpdesk@nwo.nl. U ontvangt dan binnen twee werkdagen een reactie.

5.2 Overige informatie

Definities/toelichting op enkele van de gebruikte termen

Definitie private cofinancier

Als private cofinancier worden aangemerkt ondernemingen die in het kader van onderhavig programma/project activiteiten uitvoeren die naar objectieve maatstaven als marktactiviteiten (kunnen) worden aangemerkt. Onder onderneming verstaat NWO: een organisatorisch verband of een persoon gericht op duurzame deelname aan het economisch verkeer met behulp van arbeid en kapitaal en met oogmerk op winst te behalen. Het MKB valt onder deze categorie, evenals zzp'ers (inschrijving bij de KvK als ondernemer is vereist). Instellingen die een zogenaamde ANBI-status hebben kunnen als private partner optreden.

Definitie publieke cofinancier

Als publieke cofinancier worden aangemerkt (kennis)instellingen die niet tot de door NWO erkende kennisinstellingen behoren (zoals erfgoedinstellingen, gemeenten, intermediaire organisaties of stichtingen) en niet tot de categorie van private partijen behoren (zoals gezondheidsfondsen, zorgverzekeraars en overheidsinstellingen die in het kader van hun binnen het programma/project uit te voeren werkzaamheden niet als bestuursorgaan optreden), mits zij in hun hoedanigheid van 'partner' geen activiteiten uitvoeren die naar objectieve maatstaven als marktactiviteiten (kunnen) worden aangemerkt.

Bepalingen in-kind bijdragen

1. Mogelijkheid tot deelname met in-kind bijdragen

In de projecten kunnen private (en publieke) cofinanciers deelnemen met een (gedeeltelijke) in-kind bijdrage onder de voorwaarde dat deze opgenomen is in de door NWO goedgekeurde begroting van de onderzoekskosten van de

projectaanvraag waarin de cofinancier participeert en valt binnen één van de hieronder vermelde kostencategorieën.

Een cofinancier committeert zich voor de betreffende in-kind bijdrage (eventueel plus de financiële (cash) bijdrage) door een steunbrief aan NWO.

2. *Committering*

Indien een cofinancier zal participeren in het onderzoeksproject met een (gedeeltelijke) in-kind bijdrage zoals hierboven omschreven, zal de cofinancier zich voor de betreffende in-kind bijdrage plus de (eventuele) financiële (cash) bijdrage door een steunbrief aan het NWO-project committeren.

3. *In te brengen in-kind bijdragen*

In een onderzoek mogen cofinanciers als in-kind bijdragen worden ingebracht de volgende rechtstreeks aan het onderzoeksproject toe te rekenen en door de partij gemaakte kosten:

- Loonkosten, met dien verstande dat wordt uitgegaan van een uurloon, berekend op basis van het jaarloon bij een volledige dienstbetrekking volgens de kolom loon voor de loonbelasting van de loonstaat, verhoogd met de wettelijke dan wel de op grond van een individuele of collectieve arbeidsovereenkomst verschuldigde opslagen voor sociale lasten, en voor 1650 productieve uren per jaar. Hierover mag een opslag worden opgevoerd voor overige algemene kosten, groot ten hoogste 50% van de hierboven bedoelde loonkosten. Het hieruit volgende aan het project toe te schrijven uurtarief, inclusief de genoemde 50% opslag voor algemene kosten, is gemaximeerd op € 125. Inbreng van kosten voor begeleiding of voor projectmanagement is alleen mogelijk bij actieve deelname van de beoogde begeleider of projectmanager aan het onderzoeksproject.
- Kosten van te verbruiken materialen, hulpmiddelen en software(licenties) die direct verband houden met het project, gebaseerd op de oorspronkelijke aanschafprijzen.
- Gebruik van apparatuur en machines:
 - o Kosten van aanschaf en gebruik van machines en apparatuur, met dien verstande dat wordt uitgegaan van de aan het project toe te rekenen afschrijvingskosten, berekend op basis van de oorspronkelijke aanschafprijzen en een afschrijvingstermijn van ten minste vijf jaar.
 - o Kosten voor consumables en onderhoud tijdens de gebruikperiode.
 - o Kosten van aanschaf en gebruik van machines en apparatuur die niet uitsluitend voor het project zijn aangeschaft, worden slechts als projectbijdragen op de voet van het hier bovenstaande naar ratio in aanmerking genomen, indien een sluitende urenverantwoording per machine respectievelijk van de apparatuur aanwezig is.
 - o Korting op de normale aanschafprijs in het economisch verkeer (listprijs) van machines en apparatuur. De korting dient dan minimaal 25% van de listprijs te bedragen. De kosten die ten late gebracht worden van het apparatuur budget van het project bedragen dan de listprijs verminderd met de betreffende korting.
 - o Beschikbaar stellen van software.

4. *Verantwoording van in-kind bijdragen*

Cofinanciers dienen hun in-kind bijdragen aan NWO te verantwoorden middels een opgave van ingebrachte kosten, te verstrekken aan de penvoerder binnen drie maanden na afloop van het onderzoeksproject waarvan de in-kind bijdrage is geleverd. De aanvraag tot vaststelling van de in-kind bijdrage dient tegelijkertijd met de aanvraag tot subsidievaststelling door de penvoerder bij NWO te worden ingediend, vergezeld met een gezamenlijke eindrapportage. Indien de te verantwoorden in-kind bijdrage hoger is dan € 125.000 dient een accountantsverklaring te worden aangeleverd; in andere gevallen volstaat een schriftelijke verklaring dat de ingebrachte in-kind inspanningen daadwerkelijk aan het project zijn toe te schrijven.

Uitgave:
Nederlandse Organisatie voor
Wetenschappelijk Onderzoek

Bezoekadres:
Laan van Nieuw Oost-Indië 300
2593 CE Den Haag

maart 2019